

ŁUKASZ SOWUL

Uniwersytet w Białymstoku

lsowul123@wp.pl

ORCID: 0000-0002-3617-0859

GABRIELA KRYSZTOPIK

Uniwersytet w Białymstoku

gkgk111@wp.pl

ORCID: 0009-0004-3582-164X

Moc dowodowa odpisów dokumentów niepoświadczonych za zgodność z oryginałem w postępowaniu cywilnym i sądownoadministracyjnym

**The evidentiary value of uncertified copies
of documents in civil and administrative
court proceedings**

Streszczenie. Problemem badawczym pracy jest wykładnia przepisów dotyczących poświadczania odpisów dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników w ramach przepisów k.p.c. i p.p.s.a. Celem pracy jest próba odpowiedzi na pytanie, czy niepoświadczone za zgodność z orygina-

łem odpisy dokumentów mogą stanowić podstawę faktyczną orzeczenia w postępowaniu cywilnym i sądownoadministracyjnym. Zgodnie z przyjętą hipotezą badawczą w ramach pierwszej z wymienionych ustaw dąży się do uwzględnienia niepoświadczonych odpisów w materiale dowodowym sprawy, podczas gdy w ramach p.p.s.a. są one pomijane.

Słowa kluczowe: postępowanie dowodowe; odpis dokumentu; postępowanie cywilne; postępowanie sądownoadministracyjne.

Abstract. The article is focused on an interpretation of provisions concerning certification of copies of documents by professional attorneys under the provisions of the Code of Civil Procedure and the Law on Proceedings before Administrative Courts. The texts aims at answering a question of whether uncertified copies of documents can constitute the factual basis for a judgment in civil and administrative court proceedings. According to the research hypothesis, the former seeks to include uncertified copies in the evidence, whereas the Law on Proceedings before Administrative Courts disregards them.

Keywords: evidentiary proceedings; document copy; civil proceedings; administrative court proceedings.

1. Wprowadzenie

Przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej: p.p.s.a.)¹ zostały opracowane w oparciu o inne, istniejące już akty prawne, w tym ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.)². Zawiera ona m.in. odesłania do procedury cywilnej, czego przykładem jest m.in. przepis art. 106 § 5 p.p.s.a. (postępowanie dowodowe). Inspirację procedurą cywilną przy tworzeniu p.p.s.a. podkreślono również w uzasadnieniach do następujących projektów ustaw, stanowiących podstawę opracowania tego aktu:

¹ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.).

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.).

- 1) przedstawionego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³,
- 2) poselskiego projektu ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi⁴.

W uzasadnieniu do pierwszego z nich wskazano, że nawiązuje on do k.p.c. m.in. w zakresie postępowania dowodowego. Z kolei w uzasadnieniu do drugiego z wymienionych projektów stwierdzono, że poszczególne przepisy projektowanej ustawy stanowią w przeważającej części odpowiednio dostosowane rozwiązania zaczerpnięte z innych ustaw, w tym także k.p.c. Nie ulega więc wątpliwości, że przepisy k.p.c. wywarły niebagatelny wpływ na treść p.p.s.a.

Podobieństwa pomiędzy oboma omawianymi aktami prawnymi dotyczą m.in. poświadczania dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników. Kwestie te zostały uregulowane odpowiednio w art. 129 k.p.c. i art. 48 p.p.s.a. Stosowne regulacje zostały wprowadzone do tych przepisów równolegle, na mocy kompleksowej ustawy z dnia 23 października 2009 r. o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów⁵, rozszerzającej uprawnienia zawodowych pełnomocników w omawianym zakresie. W uzasadnieniu do projektu tej ustawy wskazano, że przyczyną nowelizacji przepisów był głównie fakt, że w praktyce orzeczniczej sądów powszechnych, administracyjnych oraz Sądu Najwyższego odmawiano uznania za dowód odpisów dokumentów, nawet jeśli były poświadczane za zgodność z oryginałem przez profesjonalnego pełnomocnika⁶.

Przepisy p.p.s.a. w odniesieniu do postępowania dowodowego odsyłają w nieuregulowanym zakresie do przepisów procedury cywilnej

³ Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Sejm RP IV kadencji, Druk sejmowy nr 19, <https://orka.sejm.gov.pl/proc4.nsf/opisy/19.htm>.

⁴ Poselski projekt ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Sejm RP IV kadencji, Druk sejmowy nr 78, <https://orka.sejm.gov.pl/proc4.nsf/opisy/78.htm>.

⁵ Ustawa z dnia 23 października 2009 r. o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów (Dz.U. Nr 216, poz. 1676 ze zm.).

⁶ Senacki projekt ustawy o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów. Sejm RP VI kadencji, Druk sejmowy nr 2064, <https://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/2064.htm>.

w ogólności (art. 106 § 5 p.p.s.a.). W judykaturze i piśmiennictwie nie ma zgodności co do tego, które przepisy należy stosować odpowiednio do postępowania sądownoadministracyjnego⁷. Przykładowo, w orzecznictwie sądów wskazuje się, że odesłanie z art. 106 § 5 p.p.s.a. odnosi się w szczególności do przepisów zawartych w art. 227–257 k.p.c.⁸, art. 227–234 k.p.c.⁹, zaś w przypadku dowodu z dokumentów – przepisy art. 244–257 k.p.c.¹⁰ Są to więc regulacje dotyczące zarówno ogólnych zagadnień postępowania dowodowego, jak i kwestii szczegółowych odnośnie do przeprowadzania dowodu z dokumentów¹¹.

Problemem badawczym niniejszej pracy jest wykładnia przepisów dotyczących poświadczania odpisów dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników w ramach przepisów k.p.c. i p.p.s.a. w zakresie mocy dowodowej niepoświadczonych odpisów ze szczególnym uwzględnieniem przepisów dotyczących postępowania dowodowego. Celem pracy jest próba odpowiedzi na pytanie, czy niepoświadczone za zgodność z oryginałem odpisy dokumentów mogą stanowić podstawę faktyczną orzeczenia w postępowaniu cywilnym i sądownoadministracyjnym. Badania naukowe zostały przeprowadzone w oparciu o metodę badań niereaktywnych, tj. analizę aktów prawnych, literatury przedmiotu oraz orzecznictwa. Zgodnie z przyjętą hipotezą badawczą wykładnia przepisów dotyczących poświadczania odpisów dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników zawartych w k.p.c. w sposób znaczący odbiega od interpretacji przyjętej na potrzeby p.p.s.a., pomimo ich analogicznego brzmienia. W ramach pierwszej z wymienionych ustaw dąży się do uwzględnienia niepoświadczono-

⁷ M. Karolak, *Odpowiednie stosowanie przepisów procedury cywilnej w postępowaniach dowodowych przed sądami administracyjnymi – ujęcie technicznoprawne*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2023, nr 4, s. 50.

⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) z dnia 25 lutego 2005 r., I GSK 45/05, LEX nr 251713.

⁹ Wyrok NSA z dnia 16 lipca 2009 r., I FSK 786/08, LEX nr 552179.

¹⁰ Wyrok NSA z dnia 2 września 2009 r., I OSK 1215/08, LEX nr 594964.

¹¹ P.G. Bartosz-Burdiak, *Zasady postępowania dowodowego w postępowaniu sądownoadministracyjnym – jak unikać błędów przy inicjowaniu postępowań i w czasie ich trwania*, „Temidium” 2015, nr 4, s. 42.

nych odpisów w materiale dowodowym sprawy, podczas gdy w ramach p.p.s.a. są one pomijane.

2. Definicja dokumentu

Przepisy procedury cywilnej dotyczącej dowodu z dokumentów stosuje się do dokumentów zawierających tekst, umożliwiających ustalenie ich wystawców (art. 243¹ k.p.c.). Można wyróżnić dokument urzędowy (art. 244 k.p.c.) i prywatny (art. 245 k.p.c.). Do dowodu z innych dokumentów, np. zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku stosuje się odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów (art. 308 k.p.c.)¹².

W przepisach procedury cywilnej brak definicji dokumentu. Została ona jednak uregulowana w art. 77³ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (dalej: k.c.)¹³. Stanowi on, że dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią. Ogólność i lakoniczność definicji wynika z faktu, że powinna być ona uniwersalna, neutralna technologicznie i niezależna od nośników, na jakich utrwalana jest informacja – kluczowa jest sama informacja zawierająca określone oświadczenie¹⁴. W związku z tym treść dokumentu może zostać dowolnie ujawniona (np. znaki graficzne, dźwięk, obraz), na dowolnym nośniku (np. papier lub folia, materiał, nośnik elektroniczny) i za pomocą dowolnych środków (pióro, komputer, telefon komórkowy)¹⁵.

Wystarczającą przesłanką objęcia dokumentu w rozumieniu art. 77¹ k.c. regulacją art. 243¹ k.p.c. jest to, by możliwe było ustalenie wystawcy, a więc osoby, od której pochodzi zapisana w dokumencie informacja, przy czym należy zastrzec, że poza dokumentami prywatnymi i urzędowymi

¹² A. Piszczek, *Dowód z dokumentów* [w:] K.W. Baran (red.), *Sądowe postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy*, Warszawa 2025, s. 214.

¹³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.).

¹⁴ D. Szostek, *Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym ze szczególnym uwzględnieniem dokumentu w postaci elektronicznej*, Warszawa 2012, s. 37–38.

¹⁵ T. Ereciński, *Komentarz do art. 243¹ k.p.c.* [w:] T. Ereciński, M. Dziurda (red.), *Po-stępowanie dowodowe. Komentarz do art. 227–315 k.p.c.*, Warszawa 2024, s. 117.

istnieje kategoria „innych dokumentów”¹⁶. Procedura cywilna zna bowiem inne ich rodzaje, zawierające w szczególności zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku (m.in. kserokopia może zostać uznana za zapis obrazu dokumentu)¹⁷.

Procedura sądownoadministracyjna także przewiduje postępowanie dowodowe. Zgodnie z treścią art. 106 § 3 p.p.s.a. sąd może z urzędu lub na wniosek stron przeprowadzić dowody uzupełniające z dokumentów, jeżeli jest to niezbędne do wyjaśnienia istotnych wątpliwości i nie spowoduje nadmiernego przedłużenia postępowania w sprawie. Możliwość skorzystania z tego rozwiązania jest zatem sytuacją wyjątkową, gdyż obejmuje tylko dowód z dokumentów i tylko o tyle, o ile jest to niezbędne do wyjaśnienia istotnych wątpliwości i nie spowoduje nadmiernego przedłużenia postępowania¹⁸.

Pomimo opisanego we wstępie odesłania do procedury cywilnej w zakresie postępowania dowodowego z art. 106 § 5 p.p.s.a. sądy administracyjne zdają się ignorować rozumienie pojęcia „dokumentu” wypracowane na potrzeby k.p.c. Przykładowo, NSA w jednym z wyroków stwierdził, że pojęcie dokumentu nie posiada swojej definicji normatywnej w ustawie p.p.s.a. i nie zostało w sposób jednoznaczny zdefiniowane przez doktrynę, w związku z czym można zgodzić się z bardzo ogólnym rozumieniem tego pojęcia jako aktu pisemnego, stanowiącego wyrażenie określonych myśli, wiadomości lub stwierdzenie określonego stanu rzeczy w danym okresie czasu¹⁹. W innym wyroku stwierdzono zaś, że w k.p.c. brak definicji dokumentu w ogólności, w związku z czym należy przyjąć, że jest to każda myśl ludzka wyrażona w formie pisemnej i opatrzona podpisem wystawcy, sporządzona w sposób trwały, nadający się do zwielokrotnienia, do włączenia lub załączenia do akt sądowych i przez to nadający się do przeprowadzenia dowodu²⁰. Można znaleźć również orzeczenie odsyłające w zakresie definicji dokumentu do prawa cywilnego, ale

¹⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego (SA) w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2022 r., I ACa 683/21, LEX nr 3509433.

¹⁷ Wyrok SA w Gdańsku z dnia 22 lutego 2019 r., I AGa 367/18, LEX nr 2712216.

¹⁸ Wyrok NSA z dnia 26 kwietnia 2021 r., I OSK 3850/18, LEX nr 3177545.

¹⁹ Wyrok NSA z dnia 14 listopada 2012 r., I OSK 1200/11, LEX nr 1291312.

²⁰ Wyrok NSA z dnia 20 grudnia 2011 r., II GSK 2311/11, LEX nr 1151706.

tylko w zakresie art. 244 i 245 k.p.c., tj. dokumentów urzędowych i prywatnych, a więc z pominięciem wszystkich innych²¹.

Zdaniem NSA kserokopie wydruków wiadomości SMS, a także wydruki maili nie spełniają więc wymogu definicji dokumentu na potrzeby art. 106 § 3 p.p.s.a.²², podobnie jak opinia biegłego²³. Z kolei w jeszcze innym orzeczeniu sąd ten stwierdził, że wobec braku definicji pojęcie dokumentu należy rozumieć przez pryzmat art. 75 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.)²⁴, w związku z czym odwoływanie się do cywilistycznej koncepcji dokumentu jest nieporozumieniem²⁵.

Z kolei w doktrynie nie zdefiniowano w sposób jednoznaczny definicji dokumentu na potrzeby p.p.s.a.²⁶ Przykładowo wskazuje się, że powinien on posiadać określoną treść intelektualną, wyrażoną słowem pisanym, mówionym lub grafiką, utrwaloną na odpowiednim nośniku, wyrażającą pewien stan rzeczy, przy czym nie musi być on opatrzony podpisem (wymagane jest jednak ustalenie jego wystawcy)²⁷. Dokument jest rzeczą uzewnętrzniającą informacje bądź myśli utrwalone na piśmie (lub w innej formie), opatrzoną podpisem wystawcy, nadającą się do wielokrotnego wykorzystania²⁸. Można spotkać również pogląd, że omawiane słowo na potrzeby p.p.s.a. należy interpretować w kontekście przepisów k.p.c.²⁹

²¹ Wyrok NSA z dnia 12 stycznia 2012 r., II FSK 1300/10, LEX nr 1101387.

²² Wyrok NSA z dnia 17 czerwca 2021 r., I FSK 198/21, LEX nr 3320294.

²³ Wyrok NSA z dnia 19 stycznia 2023 r., II OSK 132/20, LEX nr 3489677.

²⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 1691).

²⁵ Wyrok NSA z dnia 16 lipca 2015 r., II GSK 2129/14, LEX nr 1768183.

²⁶ D. Strzelec, *Dowody i postępowanie dowodowe w prawie podatkowym*, Warszawa 2015, s. 307.

²⁷ A. Tokarz, *Dowód z dokumentu w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, nr 4, s. 79.

²⁸ A. Hanusz, *Dowód z dokumentu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 2, s. 47.

²⁹ A. Bochentyn, *Dopuszczalność dowodu z opinii eksperta przygotowanej na zlecenie strony (tzw. prywatnej opinii biegłego) w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Głosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 kwietnia 2023 r.*, II OSK 2867/21, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2024, nr 2, s. 14.

Podsumowując, w ramach procedury cywilnej wykorzystywana jest bardzo pojemna definicja legalna dokumentu z art. 77³ k.c. W przypadku postępowania sądowoadministracyjnego sprawa jest o wiele bardziej skomplikowana. Zarówno w doktrynie, jak i judykaturze nie ma wypracowanego jednolitego stanowiska dotyczącego rozumienia słowa „dokument”. Przyjmowane są najróżniejsze teorie: od znaczenia słownikowego, przez ograniczone stosowanie k.p.c. (głównie przepisy o dokumencie urzędowym i prywatnym, a więc z pominięciem pozostałych dokumentów), po wykorzystywanie regulacji k.p.a. Pełne odesłanie z art. 106 § 5 p.p.s.a. do przepisów k.p.c. w praktyce nie funkcjonuje, co w sposób ogólny, bez większego wyjaśnienia, uzasadniane jest specyfiką postępowania sądowoadministracyjnego. Taki stan rzeczy należy oceniać negatywnie, gdyż skutkuje to niepewnością co do stosowania prawa przez sąd. Ponadto zawężające definiowanie dokumentu w sposób oczywisty zawęży stronom postępowania możliwość podejmowania przed sądami administracyjnymi skutecznej obrony w ramach postępowania dowodowego. W takim przypadku daleko posunięty formalizm może skutkować wydaniem orzeczenia niezgodnego z rzeczywistym stanem sprawy, a prawda formalna ma pierwszeństwo przed prawdą materialną.

3. Moc dowodowa odpisów dokumentów w postępowaniu cywilnym

Zgodnie z treścią art. 129 § 1 k.p.c. strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie przeciwnika złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą. Jak zaś stanowi § 2 omawianego artykułu, zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. W myśl art. 129 § 3 k.p.c., jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, sąd, na wniosek strony albo z urzędu, zażąda od strony składającej dokument poświadczono-

ny za zgodność z oryginałem przez profesjonalnego pełnomocnika przedłożenia oryginału tego dokumentu.

A. Partyk i T. Partyk wskazują na trzy różne stanowiska w zakresie tego, czy niepoświadczona za zgodność z oryginałem kopia dokumentu może stanowić dowód w postępowaniu cywilnym:

- 1) niepoświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia dokumentu nie może stanowić dowodu, gdyż nie spełnia wymogów przewidzianych dla dokumentów,
- 2) kserokopie, jakkolwiek nie są dokumentami, są jednak środkami uprawdopodobnienia tego, że oryginalne dokumenty istnieją i gdy okoliczności wskazane w kserokopii nie są kwestionowane przez przeciwnika, powinny one zostać uznane za dowiedzione jako przyznane lub niezaprzeczone,
- 3) możliwe jest dopuszczenie dowodu z odpisu dokumentu, jeżeli uzyskanie oryginału lub jego poświadczony odpis nie jest możliwe³⁰.

Odnosząc się do pierwszego poglądu, to Sąd Najwyższy w jednym z wyroków wskazał, że niemożliwe jest uznanie niepoświadczonej za zgodność z oryginałem kserokopii dokumentu prywatnego za równoznaczną z dokumentem prywatnym w nim odzwierciedlonym i oparcia rozstrzygnięcia z uwzględnieniem tego dowodu³¹. Dominował on jednak w dawniejszym orzecznictwie³² i obecnie się od niego odchodzi, zwłaszcza biorąc pod uwagę postęp techniczny (co dotyczy m.in. dowodu z wydruków wiadomości e-mail, zrzutów ekranu itd.).

Praktyka sądowa, wychodząc naprzeciw stronom postępowania, stara się uwzględniać niepoświadczone za zgodność z oryginałem dokumenty, uzasadniając to tym, że przedstawienie kserokopii dokumentu, której druga strona nie kwestionowała, powoduje, że fakt w niej stwierdzony należy uznać za dowiedziony jako niezaprzeczony lub przyznany (pogląd nr 2). Dopóki więc ani sąd, ani strona przeciwna nie zakwestionuje niepoświad-

³⁰ A. Partyk, T. Partyk, *Niepoświadczona kserokopia dokumentu oraz wydruk komputerowy jako dowód w postępowaniu cywilnym*, LEX 2020.

³¹ Wyrok Sądu Najwyższego (SN) z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 579/15, LEX nr 2087130.

³² Np. uchwała SN z dnia 29 marca 1994 r., III CZP 37/94, LEX nr 4066; wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2002 r., I CKN 1572/99, LEX nr 1172463.

czonych kopii i nie zażąda złożenia oryginałów dokumentów, stanowią one jeden ze środków dowodowych, przy pomocy których można udowodnić fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, podlegając ocenie sądu na podstawie art. 233 § 1 k.p.c.³³ Na tej podstawie podawano nawet w wątpliwość zasadność umożliwienia przez polskiego ustawodawcę poświadczania dokumentów za zgodność z oryginałem, wskazując, że wystarczający jest mechanizm wezwania do przedłożenia oryginału, oceniany przez pryzmat przepisów o postępowaniu dowodowym³⁴.

Posłużenie się niepoświadczoną kserokopią dokumentu może być uzasadnione również wtedy, gdy przedstawienie oryginału lub poświadczonego odpisu jest niemożliwe dla strony i dla sądu (pogląd nr 3). Wówczas przyjmuje się, że posłużenie się w takiej sytuacji niepotwierdzoną kopią nie stanowi obejścia przepisów regulujących przeprowadzenie dowodu z dokumentów³⁵.

Warto też wspomnieć o czwartym poglądzie funkcjonującym w polskim orzecznictwie, a mianowicie, że brak przedłożenia oryginału dokumentu na żądanie przeciwnika procesowego lub sądu należy rozpatrywać pod kątem treści art. 233 § 2 k.p.c.³⁶ Zgodnie z tym przepisem sąd oceni na tej samej podstawie, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. Jeszcze inną koncepcją wykształconą w judykaturze jest odwołanie się do „innego dowodu” z art. 308 k.p.c.³⁷ Przepis ten stanowi, że dowody z innych dokumentów niż wymienione w art. 243¹ k.p.c., w szczególności zawierających zapis obra-

³³ Np. wyrok SN z dnia 25 listopada 2015 r., IV CSK 52/15, LEX nr 1958505; wyrok SN z dnia 23 stycznia 2020 r., II PK 135/18, LEX nr 2805058.

³⁴ B. Łopalewski, *Czy potrzebne jest uwierzytelnianie dokumentów w procesie*, <https://www.rp.pl/w-sadzie-i-w-urzedzie/art15468471-czy-potrzebne-jest-uwierzytelnianie-dokumentow-w-procesie> (dostęp: 9.01.2026 r.).

³⁵ Np. wyrok SN z dnia 15 grudnia 2021 r., III USKP 95/21, LEX nr 3273465; wyrok SN z dnia 21 czerwca 2023 r., II CSKP 1886/22, LEX nr 3578463.

³⁶ Np. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2010 r., III CSK 119/09, LEX nr 852564; postanowienie SN z dnia 11 marca 2013 r., II PK 305/12, LEX nr 1555500.

³⁷ Np. wyrok SN z dnia 23 stycznia 2020 r., II PK 135/18, LEX nr 2805058; postanowienie SN z dnia 19 marca 2021 r., II CSKP 25/21, LEX nr 3149302.

zu, dźwięku albo obrazu i dźwięku, sąd przeprowadza, stosując odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów.

Zapatrywania przedstawicieli doktryny na omawianą problematykę są zaś następujące. Część komentatorów w miarę skrótowo, ale jednocześnie szeroko, omawia zaprezentowane powyżej poglądy Sądu Najwyższego, z powołaniem się na stosowne orzecznictwo³⁸. W opracowaniach tych brak jednak szerszej i autorskiej analizy zaprezentowanych rozważań. W kilku komentarzach ograniczono się zaś wyłącznie do skrótowego przedstawienia jednego lub dwóch poglądów Sądu Najwyższego dotyczących mocy dowodowej kopii niepoświadczonej za zgodność z oryginałem: art. 229 k.p.c. (fakt przyznany)³⁹, art. 230 k.p.c. (fakt niezaprzeczone)⁴⁰, art. 308 k.p.c. (dowód z innego dokumentu)⁴¹, art. 233 § 2 k.p.c. (ocena faktu niezłożenia oryginału dokumentu lub poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu)⁴², niepoświadczona za zgodność z oryginałem kopia nie jest dokumentem i nie może tego dowodu zastąpić⁴³.

Z uwagi na powyższe, zasadne jest odwołanie się do pozostałej literatury przedmiotu. Zdaniem K. Markiewicza przepis art. 308 k.p.c. znajduje zastosowanie do kopii dokumentów tekstowych, stanowiących do-

³⁸ Np. J. Parafianowicz, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 1–505(39). Tom I*, LEX 2025; M. Sieńko, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] M. Dziurda (red.), *Kodeks postępowania cywilnego i inne ustawy. Komentarz do nowelizacji z 2025 roku*, Warszawa 2025, s. 112; E. Stefańska, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1–477(16)*, Warszawa 2019, s. 434–435.

³⁹ Np. A. Torbus, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, s. 820.

⁴⁰ Np. T. Żyznowski, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, Warszawa 2021, s. 579.

⁴¹ Np. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2024, s. 326.

⁴² Np. T. Szanciło, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–505*³⁹, Warszawa 2019, s. 509; J. Bodio, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1–729*, Warszawa 2017, s. 240.

⁴³ Np. M. Sorysz, *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–729*, Warszawa 2013, s. 409.

wód istnienia i treści oryginału dokumentu⁴⁴. M. Rusiński podchodzi szeroko do stosowania art. 308 k.p.c., stwierdzając, że wszelkie środki dowodowe stanowiące dokument w rozumieniu art. 77³ k.c., a niezawierające tekstu ani niepozwalające zidentyfikować wystawcy, należy oceniać w świetle wspomnianego przepisu⁴⁵. Z poglądem tym nie zgadza się P. Aszkiełowicz. Stawia on tezę, że determinującą cechą, która decyduje o możliwości zaliczenia danego dowodu do art. 308 k.p.c., jest sposób i technologia wykorzystane do wykreowania danego środka dowodowego, w związku z czym nie znajdzie on zastosowania do niepoświadczonych kopii dokumentów jako formy obejścia przepisów prawa⁴⁶. Podobnie twierdzi R. Schmidt, wskazując, że kserokopie pism niepoświadczonych prawidłowo nie stanowią dokumentów i nie mają mocy dowodowej⁴⁷. Za brakiem mocy dowodowej odpisu opowiada się również K. Knoppek, stwierdzając, iż może on stanowić wyłącznie środek uprawdopodobnienia istnienia oryginału w ramach regulacji art. 74 § 2 k.c.⁴⁸, przy czym należy zastrzec, że rozważania te dotyczyły stanu prawnego sprzed wprowadzenia definicji legalnej dokumentu.

Podejście do wartości dowodowej kopii dokumentów niepoświadczonych za zgodność z oryginałem w ramach procedury cywilnej jest więc w orzecznictwie Sądu Najwyższego dość liberalne. Zasadniczo postuluje się bowiem ich uwzględnianie w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, argumentując to w sposób najróżniejszy: od kwestii przyznania i niezaprzeczenia danym faktom (art. 229–230 k.p.c.), przez ocenę dowodu lub brak przedłożenia oryginału (art. 233 k.p.c.), kończąc na odwołaniu

⁴⁴ K. Markiewicz, *Dokumenty i ich wtórniki w postępowaniu cywilnym*, „Polski Proces Cywilny” 2016, nr 3, s. 469.

⁴⁵ M. Rusiński, *Dowód z dokumentu elektronicznego i wydruku w procesie cywilnym w świetle znowelizowanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2017, nr 2, s. 65.

⁴⁶ P. Aszkiełowicz, *Dowód z dokumentów zawierających zapis obrazu lub dźwięku zebrany wbrew woli i wiedzy drugiej osoby. Rozważania na tle postępowania dowodowego* [w:] J. Bodio, M. Mierzwa, K. Niewęglowski (red.), *Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*, Lublin 2018, s. 99.

⁴⁷ R. Schmidt, *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 8, s. 441.

⁴⁸ K. Knoppek, *Dokument w procesie cywilnym*, Poznań 1993, s. 120.

się do pojęcia innego dowodu (art. 308 k.p.c.) oraz względach słuszności (np. brak możliwości uzyskania oryginału z przyczyn obiektywnych). Stanowisko to wydaje się ze wszelkich miar słuszne. Nie można bowiem zapominać, że jednym z celów postępowania cywilnego jest ustalenie prawdy materialnej (oczywiście z uwzględnieniem rygorów wynikających z przepisów prawa).

Z kolei doktryna porusza omawianą problematykę w bardzo różny sposób, często mocno ograniczony. Najlepszym tego przykładem są komentarze do k.p.c., w których często rozważania dotyczące znaczenia dowodowego niepoświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów sprowadzają się do przywołania jednego lub kilku poglądów Sądu Najwyższego, co daje wrażenie losowości dokonanego wyboru. Często brak jest również przemyśleń własnych autora w danym temacie. Nie brak również opracowań bardziej kompleksowych, w których problem omawiany jest znacznie szerzej. Ogólnie można stwierdzić, że poglądy doktryny w dużej mierze pokrywają się z orzecznictwem Sądu Najwyższego.

4. Moc dowodowa odpisów dokumentów w postępowaniu sądownoadministracyjnym

Przepisy p.p.s.a. regulują kwestie poświadczeń dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników w sposób autonomiczny, odsyłając jednocześnie do przepisów k.p.c. w zakresie postępowania dowodowego dotyczącego dowodu z dokumentu (art. 106 § 5 p.p.s.a.). Jak stanowi art. 48 § 1 omawianej ustawy, strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie sądu złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą. Zgodnie z § 3 powyższego artykułu zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym, doradcą podatkowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Z kolei art. 48 § 5 p.p.s.a. stanowi, że jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, sąd, na wniosek strony albo z urzędu, zażąda od strony

składającej odpis dokumentu, o którym mowa w § 3, przedłożenia oryginału tego dokumentu.

Przepisy te są niemal identyczne z omówionym we wcześniejszej części pracy art. 129 § 1, 2 i 3 k.p.c. Zbieżność ta ukazuje dążenie ustawodawcy do ujednoczenia reguł dowodowych w różnych porządkach procesowych w ramach nowelizacji przeprowadzonej w 2009 r. Jednocześnie nie można zapominać, że projekt p.p.s.a. był częściowo inspirowany treścią k.p.c., czego odzwierciedleniem jest m.in. odesłanie do przepisów tej ustawy z art. 106 § 5 p.p.s.a. Należy więc odpowiedzieć na pytanie, czy przepisy dotyczące poświadczania dokumentów za zgodność z oryginałem na gruncie p.p.s.a. są interpretowane podobnie, jak ma to miejsce w przypadku k.p.c., w szczególności jaką moc dowodową mają niepoświadczane odpisy.

W pierwszej kolejności warto odnieść się do istoty postępowania dowodowego z art. 106 § 3 p.p.s.a. Przepis ten stanowi, że sąd może z urzędu lub na wniosek stron przeprowadzić dowody uzupełniające z dokumentów, jeżeli jest to niezbędne do wyjaśnienia istotnych wątpliwości i nie spowoduje nadmiernego przedłużenia postępowania w sprawie. Jest to uprawnienie, a nie obowiązek sądu, a kryterium formalne, czyli wpływ na potencjalne przedłużenie postępowania, także podlega ocenie sądu⁴⁹. Dokonywanie ustaleń faktycznych dotyczących rozpatrywanej sprawy nie stanowi celu postępowania dowodowego przeprowadzanego przez sądy administracyjne⁵⁰. Ogranicza się ono jedynie do oceny, czy organy prawidłowo ustaliły ten stan faktyczny i czy prawidłowo zastosowały przepisy prawa materialnego do poczynionych ustaleń⁵¹.

Powyższa specyfika postępowania dowodowego przed sądami administracyjnymi zdaje się mieć wpływ na ocenę wartości dowodowej dokumentów niepoświadczonych za zgodność z oryginałem zgodnie z przewidzianą procedurą. W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że kserokopia

⁴⁹ D.M. Malinowski, *Możliwości uzupełniania skargi w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, „Przegląd Podatkowy” 2022, nr 11, s. 4.

⁵⁰ A. Hanusz, *Dowód z dokumentu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 2, s. 44.

⁵¹ Wyrok NSA z dnia 3 grudnia 2025 r., III OSK 2774/22, LEX nr 3978672.

niepoświadczona za zgodność z oryginałem przez zawodowego pełnomocnika nie może być uznana za dokument w rozumieniu art. 106 § 3 p.p.s.a., w związku z czym sąd zwolniony jest od oceny argumentacji opartej o te dokumenty⁵². Podobnie wskazują B. Dauter⁵³ oraz M. Jagielska, P. Pietrasz, A. Wiktorowska, K. Wojciechowska⁵⁴, z powołaniem się na wyrok NSA z dnia 20 września 2023 r., sygn. akt I GSK 1128/19. Na gruncie przepisów k.p.a. dotyczących postępowania dowodowego NSA stwierdził, że dokument w postaci niewierzytelnej kserokopii nie może korzystać z mocy dowodowej, ponieważ łatwo podlega sfalszowaniu⁵⁵.

Z kolei kwestia żądania oryginału dokumentu, pomimo przedłożenia poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu, jest postrzegana przez sąd administracyjny bardziej liberalnie. NSA w jednym z wyroków stwierdził bowiem, że niepodporządkowanie się strony temu żądaniu powoduje, że sąd ogranicza się do oceny, czy dana okoliczność może być uznana za udowodnioną na podstawie treści przedłożonego odpisu tego dokumentu⁵⁶. Podobnie wskazują J.P. Tarno⁵⁷ oraz P. Pietrasz i M. Sieradzka⁵⁸. Zdarzyć się może bowiem sytuacja, że przedłożenie przez stronę dokumentu jest niemożliwe, np. z powodu jego zniszczenia lub utraty⁵⁹.

Z zaprezentowanych powyżej rozważań wynika więc, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje

⁵² Np. wyrok NSA z dnia 27 września 2023 r., I OSK 1399/22, LEX nr 3615994; wyrok NSA z dnia 20 września 2023 r., I GSK 1128/19, LEX nr 3642020.

⁵³ B. Dauter, *Komentarz do art. 47 p.p.s.a.* [w:] A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, B. Dauter, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2024, s. 206.

⁵⁴ M. Jagielska, P. Pietrasz, A. Wiktorowska, K. Wojciechowska, *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] R. Hauser, M. Wierzbowski, R. Stankiewicz (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2025, s. 376.

⁵⁵ Wyrok NSA z dnia 9 września 2008 r., I OSK 1255/07, LEX nr 498383.

⁵⁶ Wyrok NSA z dnia 5 sierpnia 2005 r., OSK 1508/04, LEX nr 191825.

⁵⁷ J.P. Tarno, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 153.

⁵⁸ P. Pietrasz, M. Sieradzka, *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] A. Skoczylas, P. Szustakiewicz (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 124.

⁵⁹ H. Knysiak-Sudyka, *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] T. Woś (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 395.

się, że odpis dokumentu niepoświadczony za zgodność z oryginałem w trybie art. 48 § 3 p.p.s.a. nie stanowi dokumentu w rozumieniu art. 106 § 3 p.p.s.a. Tym samym nie może być on przedmiotem dowodu w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Brak jest jednak jakiegokolwiek szerszej argumentacji na potwierdzenie tego stanowiska. Zasadniczo sprawdza się ono do podkreślenia wyjątkowości postępowania dowodowego prowadzonego w trybie p.p.s.a., formalnego charakteru postępowania przed sądami administracyjnymi oraz wątpliwości dotyczących prawdziwości niepoświadczonych odpisów. Twierdzenia te są bardzo ogólnikowe, wręcz aprioryczne, traktowane jako oczywistości *per se*. Równolegle pomijane są kwestie związane z odesłaniem do procedury cywilnej z art. 106 § 5 p.p.s.a. w zakresie postępowania dowodowego, które wydaje się być traktowane w praktyce jako nieistniejące. Z kolei brak przedłożenia przez stronę oryginału pisma na żądanie sądu w trybie art. 48 § 5 p.p.s.a., nie wiedzieć czemu, nie stanowi przeszkody do uwzględnienia w podstawie rozstrzygnięcia odpisu dokumentu poświadczonego przez profesjonalnego pełnomocnika. Brak oryginału budzi więc wątpliwości co do prawdziwości odpisu dokumentu, ale jeżeli odpis ten jest poświadczony w trybie art. 48 § 3 p.p.s.a. (co może zrobić każdy zawodowy pełnomocnik, nawet jeżeli nigdy nie widział oryginału), wątpliwości takich już nie ma (a przynajmniej nie takich jak przy odpisie niepoświadczonym).

5. Wnioski

Przepisy dotyczące poświadczania odpisów dokumentów przez profesjonalnych pełnomocników są niemal identyczne na gruncie przepisów k.p.c. oraz p.p.s.a. Co więcej, zarówno w postępowaniu cywilnym, jak i sądownoadministracyjnym w zakresie postępowania dowodowego powinny mieć zastosowanie przepisy procedury cywilnej. Ponadto treść p.p.s.a. w dużej mierze była inspirowana treścią k.p.c. Zdawać by się więc mogło, że moc dowodowa niepoświadczonych odpisów w obu procedurach powinna być dokładnie taka sama, a przynajmniej zbliżona. Z praktyki orzeczniczej oraz dorobku doktryny wynika jednak zupełnie coś innego.

Na potrzeby k.p.c. w orzecznictwie podnoszona jest różnorodna argumentacja, mająca jednak jeden wspólny cel: uwzględnienie niepoświadczonych odpisu dokumentu w materiale dowodowym sprawy. Podstawę prawną takiej możliwości wskazuje się w wielu przepisach dotyczących postępowania dowodowego, przede wszystkim: art. 229 k.p.c. (fakt przyznany), art. 230 k.p.c. (fakt niezaprzeczony), art. 308 k.p.c. (dowód z innego dokumentu), art. 233 § 2 k.p.c. (ocena przez sąd faktu niezłożenia oryginału dokumentu lub poświadczonego za zgodność z oryginałem odpisu). Można spotkać również poglądy dotyczące niemożliwości uwzględnienia niepoświadczonych odpisów jako dowodu w sprawie, lecz są one mniejszościowe.

Z kolei w ramach p.p.s.a. sądy administracyjne pomijają w prowadzonym przez siebie postępowaniu dowodowym odpisy niepoświadczonych dokumentów. Tym samym prezentują one zgoła inne stanowisko od sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Jednocześnie sądy te ignorują przepisy postępowania dowodowego wymienione w akapicie powyżej, które powinny stosować (odpowiednio) na mocy odesłania z art. 106 § 5 p.p.s.a.

Tym samym potwierdziła się hipoteza niniejszej pracy, zgodnie z którą wykładnia przepisów dotyczących poświadczania odpisów dokumentów za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników zawartych w k.p.c. w sposób znaczący odbiega od interpretacji przyjętej na potrzeby p.p.s.a., pomimo ich analogicznego brzmienia. W ramach pierwszej z wymienionych ustaw dąży się do uwzględnienia niepoświadczonych odpisów w materiale dowodowym sprawy, podczas gdy w ramach p.p.s.a. są one pomijane.

Warto odpowiedzieć również na pytanie o przyczynę takiego stanu rzeczy. Otóż postępowanie cywilne dąży do całościowego rozpoznania sprawy i oparcia rozstrzygnięcia o prawidłowo ustalony stan faktyczny, zgodnie z zasadą prawdy materialnej. Uwzględnianie przez sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy niepoświadczonych odpisów jest środkiem realizacji tego celu. Pominięcie takiego dowodu, zwłaszcza jeżeli druga strona go nie kwestionuje, stałoby w oczywistej sprzeczności z ogólnym poczuciem sprawiedliwości. Nadmierny formalizm prowadziłby do wypa-

czenia istoty postępowania cywilnego, gdzie, przykładowo, sąd musiałby udawać, że nie dostrzega dowodu świadczącego w sposób ewidentny o zasadności (lub nie) danego żądania procesowego. Jest to tym bardziej istotne w obecnych czasach, gdzie w związku z postępowaniem technicznym istnieje znaczna ilość materiałów niestanowiących klasycznego dowodu z dokumentu, lecz będących innym dowodem w rozumieniu art. 308 k.p.c. Polski ustawodawca również zauważył problem postępu technicznego, co skutkowało wprowadzeniem na potrzeby prawa cywilnego bardzo szerokiej definicji legalnej dokumentu w art. 77³ k.c.

Odnosząc się zaś do postępowania dowodowego przed sądami administracyjnymi, powszechnie przyjmuje się, że ma ono charakter wyjątkowy i ograniczony. Nie można również pominąć faktu, że sądy te są przede wszystkim sądami prawa i sprawują kontrolę działalności administracji publicznej. Pochodną tego jest ignorowanie przepisów postępowania dowodowego w zakresie dokumentów innych niż dokument prywatny i dokument urzędowy, jak również bardzo pojemnej definicji legalnej dokumentu z art. 77³ k.c.

Powyższe stanowisko nie zasługuje jednak na akceptację z wielu powodów. Pierwszym i zasadniczym jest odesłanie z art. 106 § 5 p.p.s.a. oraz ewidentne powiązania procedury sądownoadministracyjnej z procedurą cywilną. Skoro celem polskiego ustawodawcy było umożliwienie przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego przed sądami administracyjnymi z wykorzystaniem mechanizmów cywilnoprawnych, to obowiązkiem sądów jest korzystanie z tych rozwiązań. Dotyczy to również dowodu z innego dokumentu w rozumieniu art. 308 k.p.c.

Po drugie, ani sądy administracyjne, ani doktryna, nie wypracowały uniwersalnej definicji dokumentu na potrzeby postępowania sądownoadministracyjnego, w większości pomijając apriorycznie jego rozumienie na gruncie prawa cywilnego. O ile odwoływanie się do języka potocznego w tym zakresie wydaje się jeszcze zrozumiałe, to sięganie do regulacji k.p.a. jest pozbawione jakichkolwiek podstaw. Gdyby polskiemu ustawodawcy zależało na tym, to odwołałby się do tych przepisów, a nie k.p.c. Fakt, że kontroli podlega działalność organów prowadzących postępowanie w oparciu o procedurę administracyjną, nie oznacza, że akt ten ma

automatyczne przełożenie na postępowanie w trybie p.p.s.a. W szczególności należy zauważyć, że celem postępowania administracyjnego jest rozstrzygnięcie indywidualnej sprawy, zaś postępowania sądowoadministracyjnego – kontrola administracji. Różne cele wymagają stosowania różnych środków, przy czym polski ustawodawca jako modelowe postępowanie sądowe traktuje postępowanie cywilne.

Po trzecie, ograniczanie zakresu postępowania dowodowego skutkuje w praktyce niczym innym jak ograniczeniem zakresu kontroli nad działalnością administracji. W sytuacji, gdy obieg tradycyjnych dokumentów systematycznie się zmniejsza, a postępująca biurokracyzacja wymaga od każdego posiadania coraz obszerniejszej dokumentacji, żądanie od strony postępowania przedłożenia oryginału jest po prostu nielogiczne. Tym bardziej jest to niezrozumiałe w sytuacji, gdy druga strona nie kwestionuje prawdziwości odpisu. Powoływanie się w sposób automatyczny na fakt, że kopia nie jest oryginałem, bez odniesienia się do okoliczności konkretnej sprawy, stanowi wyłącznie furtkę, stanowiącą pretekst do pominięcia danego dowodu, bez jakiegokolwiek głębszej refleksji. Sądy administracyjne, mające na celu kontrolę administracji, poprzez automatyczne pomijanie innych dokumentów, w tym odpisów niepoświadczonych za zgodność z oryginałem przez profesjonalnego pełnomocnika, stają się w rzeczywistości strażnikami formalności, ograniczając stronom ich konstytucyjne prawo do sądu, wbrew woli ustawodawcy i przepisom prawa.

Bibliografia:

- Aszkielewicz P., *Dowód z dokumentów zawierających zapis obrazu lub dźwięku zebrany wbrew woli i wiedzy drugiej osoby. Rozważania na tle postępowania dowodowego* [w:] J. Bodio, M. Mierzwa, K. Niewęglowski (red.), *Wokół problematyki dowodów i postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym*, Studenckie Koło Naukowe Prawników UMCS, Lublin 2018.
- Bartosz-Burdiak P.G., *Zasady postępowania dowodowego w postępowaniu sądowoadministracyjnym – jak unikać błędów przy inicjowaniu postępowań i w czasie ich trwania*, „Temidium” 2015, nr 4, s. 40–45.
- Bochentyn A., *Dopuszczalność dowodu z opinii eksperta przygotowanej na zlecenie strony (tzw. prywatnej opinii biegłego) w postępowaniu sądowoadmi-*

- nistracyjnym. *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 kwietnia 2023 r., II OSK 2867/21*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2024, nr 2, s. 14.
- Bodio J., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1–729*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Dauter B., *Komentarz do art. 47 p.p.s.a.* [w:] A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, B. Dauter, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024.
- Ereciński T., *Komentarz do art. 243¹ k.p.c.* [w:] T. Ereciński, M. Dziurda (red.), *Postępowanie dowodowe. Komentarz do art. 227–315 k.p.c.*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024.
- Hanusz A., *Dowód z dokumentu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 2, s. 42–54.
- Jagielska M., Pietrasz P, Wiktorowska A., Wojciechowska K., *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] R. Hauser, M. Wierzbowski, R. Stankiewicz (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2025.
- Karolak M., *Odpowiednie stosowanie przepisów procedury cywilnej w postępowaniach dowodowych przed sądami administracyjnymi – ujęcie techniczno-prawne*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2023, nr 4, s. 45–66.
- Knoppek K., *Dokument w procesie cywilnym*, Polski Dom Wydawniczy „Ławica”, Poznań 1993.
- Knysiak-Sudyka H., *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] T. Woś (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Łopalewski B., *Czy potrzebne jest uwierzytelnianie dokumentów w procesie*, <https://www.rp.pl/w-sadzie-i-w-urzedzie/art15468471-czy-potrzebne-jest-uwierzytelnianie-dokumentow-w-procesie> (dostęp 9.02.2026).
- Malinowski D.M., *Możliwości uzupełniania skargi w postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, „Przegląd Podatkowy” 2022, nr 11, s. 3–5.
- Markiewicz K., *Dokumenty i ich wtórniki w postępowaniu cywilnym*, „Polski Proces Cywilny” 2016, nr 3, s. 461–476.
- Parafianowicz J., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 1–505(39). Tom I*, LEX 2025.

- Partyk A., Partyk T., *Niepoświadczona kserokopia dokumentu oraz wydruk komputerowy jako dowód w postępowaniu cywilnym*, LEX 2020.
- Pietrasz P., Sieradzka M., *Komentarz do art. 48 p.p.s.a.* [w:] A. Skoczyła, P. Szustakiewicz (red.), *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2023.
- Piszczek A., *Dowód z dokumentów* [w:] K.W. Baran (red.), *Sądowe postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2025.
- Rusiński M., *Dowód z dokumentu elektronicznego i wydruku w procesie cywilnym w świetle znówelizowanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, „Przeгляд Sądowy” 2017, nr 2, s. 61–76.
- Schmidt R., *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 8, s. 440–448.
- Sieńko M., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] M. Dziurda (red.), *Kodeks postępowania cywilnego i inne ustawy. Komentarz do nowelizacji z 2025 roku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2025.
- Sorysz M., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–729*, C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Stefańska E., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1–477(16)*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Strzelec D., *Dowody i postępowanie dowodowe w prawie podatkowym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Szanciło T., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–505³⁹*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Szostek D., *Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym ze szczególnym uwzględnieniem dokumentu w postaci elektronicznej*, C.H. Beck, Warszawa 2012.
- Tarno J.P., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
- Torbus A., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Tokarz A., *Dowód z dokumentu w postępowaniu sądowoadministracyjnym*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, nr 4, s. 75–84.

Łukasz Sowul, Gabriela Krysztopik

Zieliński A., Flaga-Gieruszyńska K., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2024.

Żyznowski T., *Komentarz do art. 129 k.p.c.* [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.